

## РУСАВСКІЯ ДОЛОНЕНОСНА

*Rusavskia digitata* (S. Kondr.) S. Kondr. & Kärnef. (*Xanthoria digitata* S. Kondr.).



Родина Телосхистові — Teloschistaceae

### Природоохоронний статус виду

Зникаючий.

### Наукове значення

Ендемічний вид.

### Ареал виду та його поширення в Україні

Вид поки що відомий лише з Кримського п-ва. Гірський Крим. Адм. регіон: Кр.

### Чисельність та структура популяцій

Трапляється поодинокі або невеликими групами. Чисельність виду точно не встановлена.

### Причини зміни чисельності

Знищення локалітетів у результаті рекреаційного навантаження.

### Умови місцезростання

На діабазях і інших гірських породах в альпійському поясі гір (на яйлах).

### Загальна біоморфологічна характеристика

Слань лишайника розеткоподібна, до 3–3,5 см в діаметрі, з виразними по краю слані лопатниками, в центральній частині вони перетворюються в суцільну дуже випуклу масу коралоподібних іридів, інколи у вигляді суцільних об'ємних дернинок лише з ізидієподібними розростаннями; зверху коричнювато-оранжева до оранжевої з рясними дрібненькими білуватими псевдоцифелами, зісподу — від білої до світло-жовтуватої по краю. Лопаті (5–8 мм завдовжки, 0,5–0,8 мм завширшки) помітні лише по краю слані або повністю від-

сутні, з рясним покривом висхідних коралоподібних ізидій. Апотеції та пікнідії не відомі. Вид розмножується нестатевим шляхом (ізидіями та фрагментами слані).

### Режим збереження популяцій та заходи з охорони.

Охороняється у Кримському ПЗ. Слід контролювати стан популяцій на цій території, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону. Здійснювати заходи, спрямовані на збереження субальпійської екосистеми.

### Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

### Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

### Основні джерела інформації

Kondratyuk & Kärnefelt, 2003; Кондратюк и др., 2004.

Автор: С.Я. Кондратюк

Фото: С.Я. Кондратюк





## СЕЙРОФОРА ЯМЧАСТА, КСАНТОАНАПТИХІЯ ЯМЧАСТА, ТЕЛОСХІСТЕС ЯМЧАСТИЙ

*Seiophora lacunosa* (Rupr.) Froden  
*Xanthoanaptychia lacunosa* (Rupr.) S. Kondr.  
& Kärnefelt (= *Teloschistes lacunosus* (Rupr.)  
Savicz)

Родина Телосхістові — Teloschistaceae

**Природоохоронний статус виду**  
Вразливий.

### Наукове значення

Пустельно-степовий вид, єдиний представник роду у флорі України.

### Ареал виду та його поширення в Україні

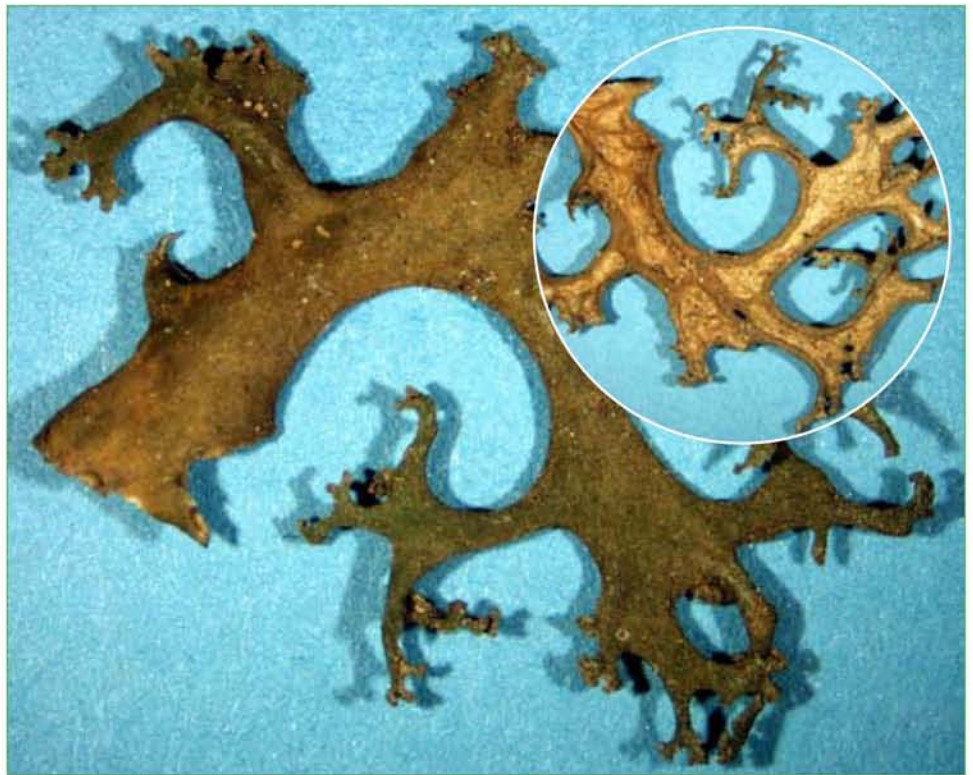
Зх. і Сх. Європа, Сх. Закавказзя, Зх., Середня та Центральна Азія, Пд.-Зх. Сибір, Пд. Африка. Пд. райони степової зони (пн. узбережжя Сиваша, с. Чурюк, Чонгарський п-ів; пн.-зх. узбережжя Азовського моря з косами о. Бірючий та Арабатською Стрілкою; Кримський п-ів — околиці м. Євпаторії). Адм. регіон: Кр, Хр.

### Чисельність та структура популяцій

Трапляється поодинокі або невеликими групами.

### Причини зміни чисельності

Порушення біотопів унаслідок господарської діяльності (зокрема рекреаційне навантаження, забруднені стічні води).



### Умови місцезростання

Найчастіше — солонці та солончаки (на ґрунті, серед заростей сарсазану шишкуватого); на ґрунтах, що містять гіпс.

### Загальна біоморфологічна характеристика

Слань до 5 см заввишки, кущиста, матова, від сріблясто-сірої до світло-коричневої. У сухому стані слань тверда та крихка, у вологому — хрящувата. Її частки стрічкоподібні досить широкі (у нижній і середній частинах до 13 мм), жолобчасто вигнуті, на кінцях пальчасто розсічені на численні переплутані лопаті, вкриті низьким пушком. Апотеції розвиваються рідко. Розмножується вегетативно (фрагментами слані) та статевим (біполярними спорами)

шляхом; в межах України спороношення не має.

### Режим збереження популяцій та заходи з охорони.

Охороняється в Азово-Сиваському НПП. Слід контролювати стан популяцій на цій території, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону. Здійснювати заходи, спрямовані на збереження природних угруповань у приморській зоні.

### Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

### Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

### Основні джерела інформації

Оксер, 1937; Томин, 1937; Бархалов, 1969; Копачевская, 1986; ЧКУ, 1996.



Автор: О.Б. Блюм  
Фото: С.Я. Кондратюк



## СЕЙРОФОРА ЗАГАДКОВА, КСАНТОАНАПТІХІЯ ЗАГАДКОВА

*Seiophora contortuplicata* (Ach.) Froden  
(*Xanthoanptychia contortuplicata* (Ach.) S.  
Kondratyuk)



Родина Телосхистові — Teloschistaceae

**Природоохоронний статус виду**  
Рідкісний.

### Наукове значення

Третинний альпійський реліктовий вид з диз'юнктивним ареалом.

### Ареал виду та його поширення в Україні

Європа (на пд. в горах), Азія (Пд. Сибір, Кавказ, Гімалаї, Каракорум, Афганістан, Монголія). Кримський п-ів (Карабі-яйла). Адм. регіон: Кр.

### Чисельність та структура популяцій

Утворює групи на незначних площах прямо-висних скель.

### Причини зміни чисельності

Руйнування біотопів виду внаслідок антропогенного впливу (рекреаційне навантаження).

### Умови місцезростання

На прямовисних вапнякових поверхнях у високогір'ях.

### Загальна біоморфологічна характеристика

Слань куциста, утворює дернинки 2–4 см у діаметрі та 1,0–1,5 см заввишки, що складаються з крихких, переплєтених плескуватих гілочок, сірувата, сіро-оранжева до оранжевої, зазвичай на одній слані помітні всі варіації кольору, прикріплена до субстрату базальними частинами більш масивних гі-

лочок. Гілочки 0,3–1,0 мм завширшки, вкриті оранжево-сіруватим дрібним жорстким опушенням, по краях часто нерегулярно бахромчасті, на поверхні утворюють опуклі оранжеві бородавочки.

### Режим збереження популяцій та заходи з охорони.

Охороняється в геологічному заказнику загальнодержавного значення «Гірський карст Криму». Слід контролювати стан популяцій на цій території, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону. Здійснювати заходи, спрямовані на збереження природних угруповань у приморській зоні.

### Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

### Господарське та комерційне значення

Відомостей немає.

### Основні джерела інформації

Ходосовцев, 2002 а, в.



Автор: О.Є. Ходосовцев  
Фото: С.Я. Кондратюк



## ЛАСАЛІЯ ПУХИРЧАСТА,

*Lasallia pustulata* (L.) Merat (= *Umbilicaria pustulata* (L.) Hoffm.)

Родина Умбілікарієві — Umbilicariaceae

**Природоохоронний статус виду**  
Рідкісний.

**Наукове значення**  
Реліктовий (третинний) вид.

**Ареал виду та його поширення в Україні**  
Європа, Урал, Казахстан (гори Мугоджари), Пд.-Зх. Сибір (Алтай і Саяни), Китай (можливо), Африка, Канарські о-ви, Пн. і Центральна Америка. Лісостеп — Кіровоградська обл. (околиці Кіровограда, біля с. Люшневате Голованіського р-ну, вздовж Пд. Бугу в Ульяновському р-ні). Степ — Миколаївська обл. (біля с. Мигії Первомайського р-ну та с. Трикратного Вознесенського р-ну), Донецька обл. (Володарський р-н), можливо, передмістя Запоріжжя; Пд. берег Криму (г. Кастель і Аю-Даг, Мис Мартьян). Адм. регіони: Кд, Дц, Мк, Зп, Кр.

**Чисельність та структура популяцій**  
Трапляється великими групами, рідше — поодинці.

**Причини зміни чисельності**  
Забруднення повітря, випадання кислотних дощів тощо.



**Умови місцезростання**  
Відшарування силікатних порід; на відкритих та слабко затінених місцях з досить частим періодичним зволоженням — туманом, росою.

**Загальна біоморфологічна характеристика**  
Слань (діаметр до 10 см, іноді понад 25 см) листовата, прикріплена до субстрату центральним гомфом. Поверхня слані сіра або темно-сіро-коричнева, у центрі з білуватою поволокою, з численними пухирчастими здуттями (пустулами) та ізидіями, зібраними в щільні пучки. Зісподу слань брудно- або темно-коричнева, дрібнозернисто арельована, з ямчастими западинами. Апотеції бувають рідко. Розмножується нестатевим (пікноконідіями, фрагментами слані та коралоподібними

ізидіями) та статевим (муральними спорами) шляхом.

**Режим збереження популяцій та заходи з охорони**  
Охороняється у відділенні «Кам'яні Могили» (лише в межах Донецької обл.) Українського степового ПЗ, у заказниках загальнодержавного значення «Аю-Даг», «Мис Мартьян» і місцевого значення — «Кастель» (Крим). Слід контролювати стан популяцій на цій території, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону.

**Розмноження та розведення у спеціально створених умовах**  
Відомостей немає.

**Господарське та комерційне значення**  
Відомостей немає.

**Основні джерела інформації**  
Окснер, 1937; Окснер, 1968; Определитель лишайников..., 1978; Копачевская, 1986; ЧКУ, 1996.

Автор: О.Б. Блюм  
Фото: С.Я. Кондратюк





**ЛАСАЛІЯ РОСІЙСЬКА**

*Lasallia rossica* Domb. (= *Umbilicaria rossica* (Domb.) Golubk.)



Родина Умбілікарієві — Umbilicariaceae

**Природоохоронний статус виду**  
Рідкісний.

**Наукове значення**  
Реліктовий (третинний) вид.

**Ареал виду та його поширення в Україні**  
Європа, Пн. Кавказ, Урал, Пд.-Зх. Сибір, Пн. Монголія, Далекий Схід. Українські Карпати (масив Чорногора, г. Шпиці, Смотрич та Піп Іван). Адм. область: Ів.

**Чисельність та структура популяцій**  
Трапляється групами, рідше поодинці.

**Причини зміни чисельності**  
Едафічно-кліматичні фактори (зволоження субстрату, вологість повітря, освітленість місць зростання).

**Умови місцезростання**

Відшарування магматичного гнейсу (альпійський пояс).

**Загальна біоморфологічна характеристика**

Слань (діаметр від 2,5–5 до 11,5 см) листувата, з численними пухирчастими здуттями (пустулами); прикріплена до субстрату центральним гомфом. Поверхня слані блідо-сіра або темно-сіра (з коричнюватим або чорнуватим відтінком) та білуватим нальотом. Зісподу слань сірувато-коричнева (у центрі — чорнувата або чорна), вкрита сіруватим нальотом. По краях слані та на її поверхні розвиваються ізидії — одиничні або групами. Апотеції (діаметр 1–2,5 мм) є майже завжди, досить численні, на корот-

ких товстих ніжках. Розмножується нестатевим (пінноконідіями, фрагментами слані й лускоподібними ізидіями) та статевим (спорами) шляхом.

**Режим збереження популяцій та заходи з охорони.**

Охороняється у Карпатському НПП. Слід контролювати стан популяцій на цій території, дослідити можливі місцезнаходження та в разі виявлення виду взяти їх під охорону. Здійснювати заходи, спрямовані на збереження альпійських екосистем.

**Розмноження та розведення у спеціально створених умовах**

Відомостей немає.

**Господарське та комерційне значення**

Відомостей немає.

**Основні джерела інформації**

Домбровская, 1978; Определитель лишайников..., 1978; ЧКУ, 1996.



Автор: О.Б. Блюм  
Фото: О.Б. Блюм